

СИСТЕМАТИЗИРАНИ СТАВОВИ

Скопје, мај, 2018 г.

Поаѓајќи од значењето на локалната самоуправа како темелна вредност на уставниот поредок, свесни за моменталните неповолни состојби во единиците на локалната самоуправа и уверени во потенцијалите на локалната самоуправа за развој на демократските процеси, за севкупен развој на земејата и за подобрување на квалитетот на живот на сите граѓани, членовите на Управниот одбор на ЗЕЛС на седницата оддржана на 31.05.2018, како појдовна основа за разговори со централната власт ги донесоа следните:

СИСТЕМАТИЗИРАНИ СТАВОВИ

1. Иако во изминатите години беше направен одреден напредок во локалната самоуправа, сметаме дека тоа не е доволно и задоволително, дека децентрализацијата на власта во изминатите години беше запоставена и заборавена, па токму заради тоа реформите на системот на локалната самоуправа треба да продолжат и повторно да бидат еден од врвните приоритети на Владата на Република Македонија и дека Владата од формална декларативна поддршка за ЕЛС треба да премине на конкретна, практична поддршка и да ја зголеми довербата во ЕЛС.
2. Бидејќи од почетокот на децентрализацијата на власта поминаа повеќе од 12 години треба да се направи сеопфатна Анализа на ефектите од реформите на системот на локалната самоуправа за со факти и аргументи да се утврди дали постоечкиот концепт на локална самоуправа ги даде очекуваните резултати, за да се лоцираат слабите страни за да се најдат соодветни подобри решенија, а добрите страни уште повеќе да се зајакнат.
3. Да се направи Компаративна анализа за резултатите од реформите на локалната самоуправа во државите од окружувањето и во државите членки на Европска Унија со слична големина и развиеност како Македонија пред почеток на децентрализацијата за

да оцениме каде стигнаа другите со реформите, а каде сме ние и за најдобрите практики, решенија и искуства да ги превземеме и прилагодиме на нашите специфични барања, потреби и интереси.

4. Собранието на Република Македонија, Владата на Република Македонија и надлежните министерства да ги почитуваат уставните и законските обврски за да ги консултираат ЕЛС пред донесување на законите кои се однесуваат за локалната самоуправа, да ги почитуваат законските рокови за навремено доставување на буџетскиот циркулар и за трансферите на средства од централната власт за ЕЛС, како и да го следат развојот на системот за финансирање на ЕЛС и благовремено да предлагаат соодветни решенија за негово подобрување.
5. Да се востановат т.н. буџетски преговори помеѓу централната власт застапувана од Владата и ЕЛС застапувани од ЗЕЛС, благовремено, во септември во тековната година во фаза на подготовка на Буџетот на Република Македонија за следната календарска година за да се договори правична распределба на средствата од Буџетот за потребите на локалната самоуправа со цел општините и Град Скопје да обезбедат квалитетни услуги за граѓаните и успешно спроведување на законски доверените надлежности.
6. Да се востанови редовна пракса на одржување на квартални средби помеѓу претседателот на Владата и министрите чии министерства трансферираат блок дотации, наменски дотации и капитални дотации за ЕЛС од една страна и раководството на ЗЕЛС во име на општините и Град Скопје од друга страна на кои ќе се анализираат резултатите и ќе се договараат следните приоритети и решенија.
7. Во наредниот период по темелни подготовки, според принципите на субсидијарност на ЕЛС треба да им се пренесат и други недржавни надлежности кои локалната власт како најблиска власт до граѓаните може да ги извршува поуспешно во споредба со институциите на централната власт (голем дел од надлежностите на центрите за социјална работа, дел од надлежностите на агенцијата за вработување, итната медицинска помош и здравствените домови,

управните функции на МВР за издавање на изводи од матични книги, возачки дозволи, сообраќајни дозволи и сл, дел од службите на МВР за одржување на јавниот ред и мир и за регулирање на сообраќајот на улиците и локалните патишта, установите од областа на културата со исклучок на националните установи (МНТ, МОБ, Танец, МФ, Албанска драма, Турска драма и сл) и дуи надлежности). На тој начин државните институции ќе се растеретат од сите недржавни функции и ќе се посветат на државните приоритети, а ќе ја задржат контролата на уставноста и законитоста во извршувањето на работите на ЕЛС.

8. Треба да се подобри организацијата на локалната самоуправа, да се зајакнат капацитетите на ЕЛС за да се зголеми нивната ефикасност и ефективност. Мора да се преиспита исправноста на моделот на монотипни ЕЛС со еднакви надлежности, без разлика на нивната големина и капацитети. Предлагаме да се размисли за воведување на политипен вид на ЕЛС со различни надлежности или пак да се анализира можноста за трансформација на сегашните плански региони од функционално територијални единици во административно политички региони со што би се вовела двостепена локална самоуправа. Треба исто така да се преиспита и евентуално да се намали територијата на Град Скопје во рамки на урбаните граници и да се отстранат паралелизмите во надлежностите помеѓу Град Скопје и општините во негов состав.
9. Бидејќи Република Македонија сеуште е една од фискално најцентрализираните држави во Европа, треба да се преиспита системот за финансирање на ЕЛС, да се направи вистинска фискална децентрализација за да се создаде објективен, правичен, транспарентен систем за финансирање на ЕЛС и соодветен систем за финансиско воедначување на ЕЛС со цел да се обезбедат доволно финансиски средства за помалите и посиромашните ЕЛС кои континуирано имаат мали даночни капацитети, а големи фискални потреби. Неопходно е пред се да се дефинираат расходните потреби врз основа на расходни норми по клиент. Сите граѓани имаат право на минимален квалитет на услуги без разлика дали

живеат во богати или сиромашни, големи или мали, урбани или рурални општини.

10. Значително да се зголемат приходите на ЕЛС со етапно зголемување на дотациите за финансирање на надлежностите на ЕЛС од ДДВ на 10% и на приходите за ЕЛС од персонален данок на лични примања од плати на физички лица на 50% и 50% од данокот на добивка на фирмите регистрирани на територија на ЕЛС. Данокот од игри на среќа и автомати да биде приход на ЕЛС. Исто така стапката на Данокот на имот како најсигурен и најправичен локален данок етапно да се зголеми од 0,10 % - 0,20 % на 0,40 % - 0,50 %. Итно да се изнајде прифатливо, поволно и правично решение за деблокирање на блокираните сметки на ЕЛС и раздолжување на ЕЛС од старите долгови со обезбедување на меки заеми со ниски каматни стапки и рок на отплата од 20 години.
11. Средствата што им се трансферираат на ЕЛС во вид на блок дотации и наменски дотации да се зголемат до висина што е неопходно потребна за ЕЛС да обезбедат успешно извршување на децентрализираните надлежности без при тоа да осздаваат долгови.
12. Да се обезбедат значително повеќе средства за капитални проекти, а сегашните расцепкани капитални дотации да се интегрираат во една единствена капитална дотација, еден систем со подсистеми за да се постигнат очекуваните цели со нивна распределба според јасни и правични критериуми во транспарентна постапка. Капиталните дотации за изградба одржување на локални патишта и улици мора значително да се зголеми и да се врати на износот од над 500 милиони денари како што беше во 2006 – та година од кога неосновано, континуирано се намалува иако бројот на регистрирани моторни возила постојано се зголемува. Бrame да се создадат кофинансирачки фондови за специфични проекти и за обезбедување на средства за сопствено учество на ЕЛС во финансирање на проекти од претпристапните фондови на Европска Унија.
13. Да се поедностават постапките за донесување на урбанистички планови, деталните урбанистички планови да бидат со

подолгогодишен рок на важност, а да се воведат развојни планови на ЕЛС со важност од 4 – 6 години.

14. Поаѓајќи од фактот дека со Законот за постапување со бесправно изградените објекти не се постигнаа очекуваните цели затоа што и понатаму со несмален интензитет бесправно се градат објекти треба со измени и дополнувања на законот да се овозможи да се легализираат бесправно изградените објекти изградени по стапување во сила на погоре споменатиот закон во март 2011 - та година, но со плаќање на надоместок за уредување на градежно земјиште зголемен за два пати, а потоа ЕЛС да бидат строги кон непочитувачите на законите и да одговараат доколку дозволат и толерираат бесправно градење на објекти.
15. Бидејќи Република Македонија е исклучително многу нерамномерно развиена земја, со огромни разлики во развиеноста помеѓу Скопје и останатите општини и со големи разлики во развиеноста помеѓу урбаните и руралните делови од ЕЛС, како и со големи разлики во развиеноста помеѓу урбаните и руралните општини, инсистираме Владата на Република Македонија доследно да го почитува Законот за рамномерен регионален развој и од Буџетот на Република Македонија годишно да издвојува средства во висина од најмалку 1% од БДП за подтикнување на рамномерен регионален развој.
16. Надлежните министерства доследно да ги почитуваат законите и на ЕЛС да не им ги укинуваат трансферите на средства за плати, придонеси и надоместоци за вработените во ТППЕ, музеите, библиотеките, домовите на култура и другите децентрализирани институции при прекинување на работниот однос, туку да даваат согласности за нови вработувања, како и да ја исправат неправдата кон ЕЛС направена со трансферирање на помалку средства за превоз на учениците откако средното образование стана задолжително и откако се донесоа законските прописи на наставниците да им се исплатува иста плата за подеднакво извршена работа без оглед на нивното образование, со што ЕЛС се многу оштетни и континуирано заради тоа создаваат долгови.